

Список використаних джерел:

1. Бойко О. Земельні комітети. Довідник з історії України / О. Бойко. - К.: Генеза, 2001. - С. 260.
2. Захарченко П.П. Селянська війна в Україні / П.П. Захарченко: Національний університет ім. Т. Шевченка, Національна академія внутрішніх справ. - К., 1997. – 188 с.; Кравчук М.В. Правові основи будівництва Національних Збройних Сил України в 1914-1993 рр. (Орг., структура, штати): історико-правове дослідження. Монографія. Івано-Франківськ - Коломия: Плай; Вид.-поліграф. товариство «Вік», 1997; Ухач В.З. Історія держави і права України: Навчальний посібник (конспекти лекцій). - Тернопіль: Вектор, 2011. - 378 с. та ін.
3. Бурдін М. Реформування земельних відносин Центральною Радою УНР / М. Бурдін // Підприємництво, господарство і право. - 2016. - № 11. - С.103-109.
4. Історія українського права. За ред. О. Шевченко. - К.: Олан, 2007. - С.139.
5. Копиленко О., Копиленко М. Держава і право України 1917-1920. Центральна Рада. Гетьманство. Директорія. Навч. посібн. - К.: Либідь, 1997. - С. 73.
6. Кримський С. Архетипи української ментальності / Проблеми теорії ментальності / С. Кримський. - К.: Наукова думка, 2006. - С. 276.
7. Проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917-1921 років та вшанування пам'яті її учасників на період до 2021 року». [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.memory.gov.ua/news/uryad-zatverdiv-plan-zakhodiv-z-vidznachennya-1917-19>.
8. Стародубець Г. Українське село як основа повстанського запілля / Г. Стародубець, В. Стародубець // Мандрівець. - 2008. - № 6. - С. 33-37.
9. Стахів М., Голубничий В., Маркусь В. Земельне законодавство. Енциклопедія українознавства. - Львів: Молоде життя, 1993. - Т. 2. - С. 781.
10. Указ Президента України від 22.01.2016 р. № 17 «Про заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917-1921 років» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/172016-19736>.
11. Ухач В.З. Земельне законодавство ЗУНР, УНР та Української держави: порівняльний аналіз / В.З. Ухач. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lexline.com.ua/?go=full_article&id=324.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ОСВІТИ УКРАЇНИ В 1917-1918 рр.

ФІГУН Наталя Ігорівна,
*студентка юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету*

Європейський вектор розвитку українського суспільства зумовлює впровадження низки реформ. Звісно ці реформи стосуються і освітньої сфери, з року в рік ми стаємо свідками певних змін у цій галузі. Більше того, на кожному етапі розбудови Української держави важливу увагу приділяли саме освітній реформі. Не став виключенням період

функціонування Української Центральної Ради, адже від стану освітньої сфери і рівня освіченості населення залежить подальший розвиток держави.

Актуальність теми полягає у постійному реформуванні освітньої сфери, а ретроспективний погляд на дане питання дасть можливість оцінити досягнення Української Центральної Ради в галузі освіти.

Метою дослідження є аналіз процесу розвитку освітньої системи в період Центральної Ради.

Проблемі процесу розвитку освітньої системи в період Центральної Ради присвячено чимало наукових публікацій, зокрема дану тему досліджували такі науковці: М. Василенко, М. Грушевський, Д. Дорошенко, В. Журавський, Р. Іванченко, П. Музиченко, І. Огієнко, С. Постернак, С. Русова, О. Сухомлинська, О. Завальнюк, С. Сірополк, Б. Ступарик, Т. Філімонов, М. Ярмаченко, Г. Ясинський та інші.

Освітню систему в Україні окресленого періоду ранньої доби І. Лебідь характеризує як антигуманну щодо дітей українських селян, робітників та дрібних ремісників, яким була закрита дорога до вищої початкової та середньої школи. Викладання в початкових закладах освіти здійснювалося російською мовою, а це утруднювало сприйняття навчального матеріалу учнями. Через нерозуміння російської мови в українських дітей не було потягу до науки, читання книжок, написаних чужою для них мовою [3, с. 58]. Таким чином, завдяки освітнім закладам того періоду проводилась русифікація населення, знищувалася національна ідентифікація, пропагувалася мораль, що була вигідна панівному прошарку населення.

Однак Лютнева революція у Росії вплинула на суспільно-політичне життя всієї імперії і України зокрема. Так, новостворений орган – Центральна Рада – взяв на себе функції загальноукраїнського суспільно-політичного центру, а пізніше став парламентом. Саме нормативно-правові акти, видані УЦР, найбільш повно забезпечували ефективність роботи органів управління освіти.

На початку квітня 1917 р. у Києві за ініціативою Всеукраїнського товариства шкільної освіти відбувся I Всеукраїнський учительський з'їзд. Він запропонував УЦР створити Головну українську шкільну раду, яка «планово повела б справу організації рідної школи й освіти на Україні». Прислухавшись до цього голосу, УЦР «утворила при собі шкільну комісію», до складу якої увійшла вся Рада Всеукраїнського товариства шкільної освіти [3, с. 59]. Крім того, на I Всеукраїнському учительському з'їзді було звернуто увагу на проблеми українізації середньої та вищої школи, підготовку україномовних педагогічних кадрів та створення при університетах кафедр українознавства та української мови. Також рішенням I з'їзду у вчительських семінаріях та вищих навчальних закладах вводилось вивчення української мови, української літератури, географії та історії України.

У червні 1917 р. було засновано Генеральний Секретаріат Центральної Ради, тобто уряд. До складу Генерального Секретаріату входило 14 генеральних секретарів, у тому числі і в справах гуманітарної сфери. Цю посаду з самого початку діяльності уряду обіймав Іван Стешенко – громадський і політичний діяч, педагог, письменник і літературознавець. Пізніше на базі цієї комісії була створена Генеральна шкільна рада при Генеральному секретаріаті освіти.

26 червня 1917 р. першою Декларацією Генерального Секретаріату було визначено основні завдання в справі гуманітарної політики, а також вводилось призначення в усіх губерніях і повітах комісарів, які повинні були здійснювати керівництво культурно-освітніми закладами, школами, дошкільними і позашкільними закладами освіти та виховання.

Другий Всеукраїнський учительський з'їзд, який відбувся 28-30 липня 1917 р. у Ки-

єві прийняв розгорнуту програму національної системи освіти і виховання молоді. З'їзд встановив, що кожен має право на безплатну нижчу, середню і вищу освіту, учнів повинні забезпечуватися підручниками, одягом, продуктами харчування тощо.

Отож завдяки законодавству Центральної Ради було закладено підґрунтя української освіти. За даними, що наводить В. Купрійчук, протягом березня-серпня 1917 р. тільки на Київщині було засновано 18 українських гімназій, на Полтавщині – 16, на Поділлі – 5, а всього було відкрито 53 українські середні школи [2, с. 3].

Центральна Рада багато уваги приділяла законодавчому забезпеченню розвитку національної системи освіти на селі. Освіта в сільській школі була обов'язковою. У кожній волості чи групі сіл з населенням в 10 тис. осіб мала функціонувати середня школа. Ці школи повинні давати не лише загальну освіту, але й бути кузнею підготовки кадрів для органів місцевої влади та потреб народного господарства. В них сільська молодь повинна «вчитись жити, працювати і правити державою» [4].

У січні 1918 р., після проголошення IV Універсалом самостійності УНР, Генеральний секретаріат освіти було перетворено на Міністерство народної освіти. У цей період під керівництвом міністра народної освіти І. Стешенка було розроблено концепцію національної школи в Україні. Відтак основними завданнями у сфері освіти визначалися наступні:

- 1) організація загальної освіти для населення України;
- 2) надання дітям шкільного віку право отримати безплатну освіту;
- 3) структура шкільної освіти має бути семилітньою;
- 4) максимальна кількість учнів у класі не може перевищувати 40 осіб.

Щодо розвитку середніх шкіл, то Міністерство Народної Освіти розробило Статут педагогічної ради школи, який надавав право педагогічному колективу обирати керівництво школи. Статут передбачав включення до складу педагогічних рад представників батьківського колективу, що суттєво сприяло демократизації вирішення шкільних проблем [1].

Управлінсько-правовою основою розвитку вищої освіти стало рішення уряду Центральної Ради про створення прообразу першого національного вищого закладу – народного університету в Києві, який спочатку сформувався як громадський загальноосвітній навчальний підрозділ, а пізніше був реформований у професійний університет [2, с. 4].

Розуміючи велику роль системи освіти в розбудові незалежної української держави, органи управління освітою шукали можливості матеріального забезпечення шкіл. Попри труднощі, шкільні приміщення усе ж будувалися і ремонтувалися, створювалися комфортні умови навчання та праці учнів і вчителів. Слід відзначити вагомий внесок громадськості у матеріальне забезпечення українських шкіл.

Таким чином, проаналізувавши процеси, які відбувалися в освітній сфері, можна зробити висновок, що Українська Центральна Рада прагнула забезпечити достатнє законодавче регулювання освітньої сфери, яке гарантувало б належну якість розвитку української освіти. Про це свідчить статистика, адже до весни 1918 р. урядом, за участю різних громадських організацій і політичних партій, було відкрито 5,4 тис. початкових шкіл, 321 вищу початкову школу, 55 гімназій та близько двох сотень шкіл змішаного типу. Ця мережа навчальних закладів, порівняно з дореволюційним періодом, дала можливість збільшити чисельність школярів на 15 % [5, с. 24]. Отож, система управління освітою та правове регулювання суспільних відносин у цій галузі, що знайшло закріплення у законах, постановах, інструкціях, положеннях доби Центральної Ради є цінним надбанням для сучасності як запорука ефективності освітніх процесів сьогодення і недопущення тогочасних прорахунків.

Список використаних джерел:

1. Верстюк В.Ф. Українська Центральна Рада: навч. посіб. / В.Ф. Верстюк. – К.: Заповіт, 1997. – 344 с.
2. Купрійчук В.М. Законотворча діяльність Центральної Ради у сфері гуманітарної політики (березень 1917 – квітень 1918 року) / В.М. Купрійчук. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej15/txts/12KVMSGP.pdf>.
3. Лебідь І.Ю. Історичні умови розвитку системи освіти в Україні (1917 – 1918 рр.) / І.Ю. Лебідь. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.znppro_2011_9_11.pdf.
4. Майборода В.К. Національні школи України: історія, досвід, проблеми / В.К. Майборода, С.В. Майборода // Рідна школа. – 1992. – № 6. – С. 3-9.
5. Розовик Д.Ф. Формування національної системи освіти урядами України у 1917-1920 рр. / Д.Ф. Розовик. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jm/Soc_Gum/ChasUkr/2010_17/24_27.pdf.

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я, САНІТАРНОГО І ЕПІДЕМІЧНОГО СТАНУ В 1919-1921 РОКАХ

ХОЛЕЙКО Катерина Ігорівна,

*аспірант кафедри теорії та історії держави і права
юридичного факультету Східноєвропейського
національного університету ім. Л. Українки;
завідувач сектору юридичної і кадрової роботи
управління соціального захисту населення
виконавчого комітету Ковельської міської ради*

Досліджуючи питання регулювання охорони здоров'я населення, а також проблем, що виникають у зв'язку з поширенням у суспільстві так званих соціальних хвороб, зокрема, венеричних, актуальним питанням є аналіз стану державного підходу щодо вирішення питань, пов'язаних з організацією медичної діяльності в цілому, так і санітарно-гігієнічного стану та боротьби з інфекційними хворобами в період 1919-1921 років.

Правове регулювання медичної діяльності в Україні та формування органів державного управління охороною здоров'я в ХХ ст. мало свої особливості і відбувалося в складних соціально-політичних умовах та зумовлені передусім військово-політичною ситуацією.

З позиції проф. Б.П. Кришопи, це пов'язано з тим, що за останні сто років Україна пройшла шлях від перебування свого Східного регіону в складі Російської, Західного - Австро-Угорської імперій та Польщі до проголошення Української Народної Республіки (1917 р.), її автономії та воз'єднання з Західноукраїнською Народною Республікою в єдину соборну Україну (1919 р.). Україна перетворилась на арену громадянської війни та іноземної інтервенції. Влада неодноразово переходила від однієї суспільно-політичної сили до іншої, що не сприяло розвитку національної державної системи охорони здоров'я [11, с. 45].

Так, за часів існування Української Народної Республіки (листопад 1917 р. - квітень